

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

ТЕМА ЗАНЯТТЯ: Елементарні комбінації в гідравлічних комплексах і їх характеристики

Задача №1. Визначити, в яких межах буде змінюватися подача насоса, який забирає воду з резервуару глибиною $H_{рез}$ і подає її в резервуар такої ж глибини, якщо вісь насоса знаходиться на рівні максимальної позначки води в нижньому резервуарі, а відстань від вісі насоса до низу верхнього резервуару H_7 . Напірно-витратна характеристика насоса описується залежністю:

$$H = 84,49 - 0,00098 Q^2,$$

опір всмоктувальної лінії $S_{вс}$, а напірної лінії – S_H . Чисельні значення прийняти згідно з додатком А.

Розв'язування типової задачі

Дано: $H_{рез} = 4\text{м}$, $H_7 = 50\text{м}$, $S_{вс} = 10^{-4}$ (для витрат в л/с),

$$S_H = 4 \times 10^{-4} \text{ (для витрат в л/с).}$$

Схема елементарної комбінації приведена на рис.2.

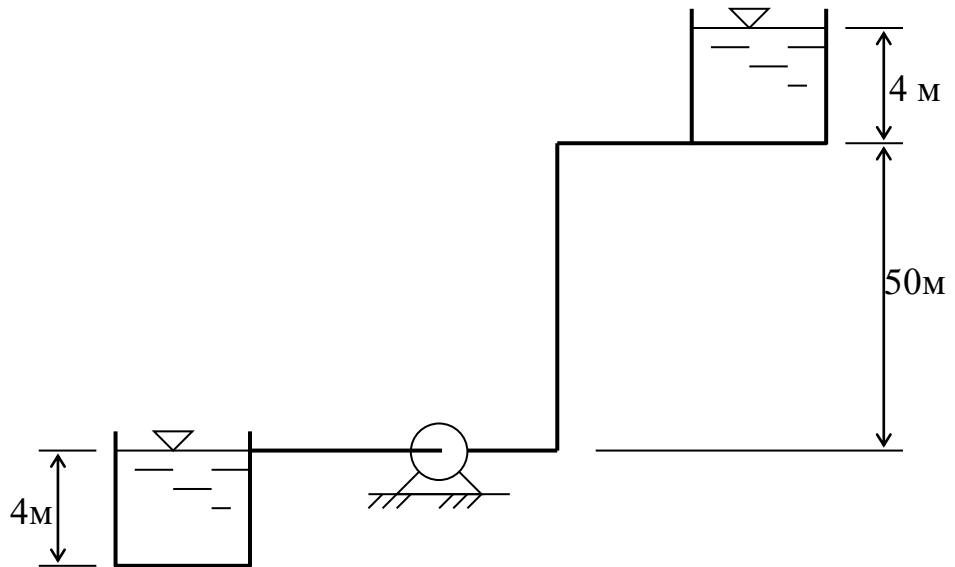

Рисунок 2.1 – Схема першої комбінації елементів в комплексах

Необхідний повний напір насоса дорівнює

$$H = H_{Г.В.} + H_{Г.Н.} + S_{вс}Q^2 + S_nQ^2 = H_{Г.П.} + (S_{вс} + S_n)Q^2.$$

Найбільша витрата буде подаватись насосом, коли геометрична висота підйому буде мінімальною, тобто коли $H_{Г.П.}=50$ м, а найменша витрата буде при найбільшій геометричній висоті підйому, тобто

$$H_{Г.П.} = 50 + 4 + 4 = 58 \text{ м.}$$

Тоді характеристика елементарної комбінації при максимальній подачі може бути описана системою рівнянь

$$\begin{cases} H = 84,49 - 0,00098Q^2, \\ H = 50 + (0,0001 + 0,0004)Q^2; \end{cases}$$

$$\begin{cases} H = 84,49 - 0,00098Q^2, \\ H = 50 + 0,0005Q^2. \end{cases}$$

Розв'язуючи цю систему рівнянь, одержимо

$$0 = 34,49 - 0,00148 Q^2,$$

$$Q^2 = 34,49 / 0,00148 = 23304,$$

$$Q_{\text{макс}} = 152,7 \text{ л/с.}$$

При мінімальній подачі характеристика елементарної комбінації описується системою рівнянь

$$\begin{cases} H = 84,49 - 0,00098Q^2, \\ H = 58 + 0,0005Q^2. \end{cases}$$

Віднявши з першого рівняння друге отримаємо

$$0 = 26,49 - 0,00148 Q^2 .$$

Звідки

$$Q^2 = 26,49 / 0,00148 = 17899,$$

$$Q_{\text{макс}} = 133,8 \text{ л/с} .$$

Таким чином, при перекачці води з одного резервуара в інший для умов задачі подача насосу буде змінюватися в межах 133,8...152,7л/с.

Задача №2. Розв'язати попередню задачу за умовою, що на напірній лінії є два фіксованих відбора: перший з витратою Q_7 на відстані від насосної станції, яка еквівалента повному опоріві S_1 , другий з витратою Q_8 на відстані від першого відбору, еквівалентній повному опоріві S_2 . Чисельні значення прийняти по додатку А.

Розв'язування типової задачі

Припустимо, що $Q_7=20$ л/с, $S_1=2 \times 10^{-4}$ (для витрати в л/с), $Q_8=30$ л/с, а $S_2=1 \times 10^{-4}$ (для витрати в л/с).

По аналогії з попередньою задачею при максимальній подачі характеристика елементарної комбінації буде описуватися системою рівнянь

$$\begin{cases} H = 84,49 - 0,00098Q^2, \\ H = 50 + S_{\text{вс}} Q^2 + S_1 Q^2 + S_2 (Q - 20)^2 + (S_H - S_1 - S_2)(Q - 20 - 30)^2. \end{cases}$$

Підставивши величини опорів в систему, отримаємо

$$\begin{cases} H = 84,49 - 0,00098Q^2, \\ H = 50 + 0,0001Q^2 + 0,0002Q^2 + 0,0001(Q^2 - 40Q + 400) + 0,0001(Q^2 - 100Q + 2500) \end{cases}$$

Спростуючи друге рівняння, одержимо

$$H = 50 + (0,0001 + 0,0002 + 0,0001 + 0,0001)Q^2 - (0,004 + 0,01)Q + 0,04 + 0,25,$$

$$H = 50 + 0,0005Q^2 - 0,014Q + 0,29.$$

Тоді система, що описує елементарну комбінацію, буде мати вигляд

$$\begin{cases} H = 84,49 - 0,00098Q^2, \\ H = 50,29 - 0,014Q + 0,0005Q^2. \end{cases}$$

Розв'язуючи цю систему рівнянь, отримаємо

$$0,00148Q^2 - 0,014Q - 34,2 = 0,$$

$$Q^2 - 9,46Q - 23108 = 0,$$

$$Q = \frac{9,46}{2} \pm \sqrt{(9,46/2)^2 + 23108} = 4,73 \pm \sqrt{22,37 + 23108} = 4,73 \pm 152,01.$$

Фізичний зміст має тільки позитивний результат.

Тоді при максимальній подачі в систему буде надходити

$$Q_{\max} = 4,73 + 152,09 = 156,82 \text{ л/с.}$$

При мінімальній подачі характеристика системи описується такою системою рівнянь

$$\begin{cases} H = 84,49 - 0,00098Q^2, \\ H = 58,29 - 0,014Q + 0,0005Q^2. \end{cases}$$

Розв'язуючи цю систему рівнянь, отримаємо

$$0,00148Q^2 - 0,014Q - 26,2 = 0,$$

$$Q^2 - 9,46Q - 17703 = 0,$$

$$Q = 4,73 \pm \sqrt{4,73^2 + 17703} = 4,73 \pm \sqrt{17725} = 4,73 \pm 133,13 .$$

Мінімальна подача насоса буде

$$Q_{\min} = 4,73 + 133,13 = 137,86 \text{ л/с.}$$

Питання для самоконтролю

- З яких елементарних комбінацій складаються гідравлічні комплекси?
- В чому особливість першої елементарної комбінації і де вона частіше всього використовується?
- В чому особливість другої елементарної комбінації і яка її область використання?
- В чому особливість третьої елементарної комбінації і яка область використання?

– Додаток А

–

– Вихідні дані для розв'язування задач

Показник		Величина показника при останній цифрі залікової книжки									
Вид	Одиниця виміру	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
H_1	м	67	68,5	70	71	72	65	63	70	68	79,5
H_2	м	64	66	68	69,5	70,5	61,5	59	66	63,5	75,5
H_3	м	62	64,5	66,5	68	69,6	59,5	56,5	63	61	73
H_4	м	60,5	63	65	67	68,8	58	54,6	61	58,5	71
H_5	м	55,5	58,5	61	64	66	52	48,6	54,6	52	65,5
H_6	м	42	55	58	61	63,5	48	44	50	43,3	61,4
Q_1	л/с	100	90	80	70	60	110	120	130	140	150
Q_2	л/с	115	105	95	85	75	125	135	145	155	165
Q_3	л/с	123	113	103	93	83	133	143	153	163	173

Q_4	л/с	129	119	109	99	89	139	149	159	169	179
Q_5	л/с	146	136	126	116	106	156	166	176	186	196
Q_6	л/с	157	147	137	127	117	167	177	187	197	207
n	штук	3	4	2	3	4	5	2	3	4	5
K	разів	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6
Z_1	м	92	89	86	81	79	97	100	105	110	115
Z_2	м	70	68	65	61	58	75	80	85	90	95
Z_3	м	82	79	75	71	67	91	96	101	106	111
Z_4	м	115	112	105	102	99	123	128	133	138	143
W_1	м ³	1,5	1,8	2,1	2,2	2,3	2,5	2,7	2,9	3,1	3,3
W_2	м ³	1,8	2,1	2,3	2,7	2,6	2,1	2,2	2,3	2,5	2,7
P_1	МПа	0,25	0,27	0,30	0,35	0,37	0,40	0,40	0,35	0,35	0,30
$H_{бак}$	м	3	3,5	4,0	4,5	5,0	3,5	3,5	4,0	4,5	5,0
P_n	м.вод.с т	7	6	7	8	8	6	8	6	7	9
$H_{рез}$	м	3,4	3,5	3,6	3,7	3,8	3,9	4,1	4,2	4,3	4,4
H_7	м	49	51	52	53	54	55	56	57	58	59
$S_{вс} \times 10^4$	(для Q в л/с)	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2
$S_H \times 10^4$	(для Q в л/с)	3	3,1	3,2	3,3	3,4	3,5	3,6	3,7	3,8	3,9

– Продовження додатку А

Показник		Величина показника при останній цифрі номера залікової книжки									
Вид	Одиниця виміру	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Q_1	л/с	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Q_2	л/с	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
$S_I \times 10^4$	(для Q	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,1	1,9	2,0	1,8	2,2

	в л/с)										
$S_{2 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	1,0	1,0	0,9	0,9	1,1	1,2	1,1	1,2	1,2	1,3
ΔZ_1	м	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59
ΔZ_2	м	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64
$S_{3 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	1,9	1,8	1,7	1,6	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0
$S_{6 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	6	5	6	5	7	8	7	6	6	7
ΔH	м	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
$S_{4 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
$S_{5 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	25	27	29	28	26	26	28	29	30	32
l_1	км	4,1	3,5	4,0	3,6	4,2	4,5	5,0	4,9	3,3	3,6
l_2	км	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,1	2,2	2,3	2,4
H_6	м	34,0	34,5	35,0	35,5	36,0	35,5	35,0	34,5	34,0	35,0
q_1	л/с	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
q_2	л/с	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
q_3	л/с	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
$S_{H-1} \times 10^4$	(для Q в л/с)	35	36	37	38	39	40	39	38	37	36
$S_{1-2} \times 10^4$	(для Q в л/с)	30	31	32	33	34	33	32	31	30	29
$S_{2-3} \times 10^4$	(для Q в л/с)	24	23	23	22	22	24	22	25	26	27
$S_{3-B} \times 10^4$	(для Q в л/с)	10	11	12	13	12	11	13	9	8	7
q_4	л/с	2	3	4	5	6	7	8	7	6	5
q_5	л/с	3	5	7	9	11	9	8	7	5	4

q_6	л/с	5	9	7	8	12	9	6	5	4	10
q_7	л/с	4	5	6	7	6	5	4	3	2	2
$S_{2-5 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	2	3	4	2,5	2,8	3,4	3,5	3,1	3,2	3,3
$S_{5-7 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	1	1,5	1,6	1,8	1,9	1,4	1,3	1,2	1,1	1,5
$S_{7-8 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	2	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,4	2,3	2,2	2,1

– Продовження додатку А

Показник		Величина показника при останній цифрі номера залікової книжки									
Вид	Одиниця виміру	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
q_8	л/с	10	9	8	7	6	5	4	3	2	5
q_9	л/с	5	6	7	8	9	10	9	5	6	4
q_{10}	л/с	10	9	8	7	6	5	7	9	8	5
q_{11}	л/с	15	14	12	10	11	13	10	9	9	10
q_{12}	л/с	1	2	3	4	5	6	7	8	9	6
q_{13}	л/с	9	10	11	12	13	14	15	16	17	12
q_{15}	л/с	4	5	4	3	1	2	1	3	1	3
q_{16}	л/с	6	7	8	9	10	11	10	9	8	8
q_{17}	л/с	5	4	3	4	2	1	3	4	6	2
q_{18}	л/с	15	14	13	12	11	10	9	8	7	9
q_{19}	л/с	4	4	5	4	6	5	4	5	8	6
q_{21}	л/с	8	9	10	11	12	13	14	15	16	11
q_{22}	л/с	17	17	15	14	13	10	9	8	9	10
q_{23}	л/с	19	18	17	19	18	17	19	18	17	15

q_{24}	л/с	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
q_{25}	л/с	35	34	33	32	31	32	33	34	35	32
q_{26}	л/с	55	56	57	58	59	58	57	56	55	56
q_{27}	л/с	50	49	48	47	46	45	46	47	48	46
H_{p1}	м	10	10,5	10	9	9	8,5	9,2	9,3	9,2	9,6
H_{p2}	м	6,2	6,3	6,0	6,2	6,1	6,0	6,1	6,2	6,3	6,1
$S_{7 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	9	10	11	12	11	10	9	10	11	10
$S_{8 \times 10^4}$	(для Q в л/с)	20	21	22	20	21	22	21	20	19	20
$Q_{1к}$	л/с	26	27	28	25	28	27	26	27	25	26
$Q_{2к}$	л/с	31	32	33	31	33	32	30	32	31	30
$Q_{3к}$	л/с	36	37	38	36	38	37	35	37	36	35

– Продовження додатку А

Показник		Величина показника при останній цифрі номера залікової книжки									
Вид	Одиниця виміру	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
$Q_{4к}$	л/с	41	42	43	41	43	42	40	42	41	40
$Q_{5к}$	л/с	47	48	49	47	49	48	46	48	47	46
$H_{1к}$	м	52	51	50	52	50	51	52	51	50	52
$H_{2к}$	м	50,0	49,5	49	50	49	49,5	50	49,5	50	50
$H_{3к}$	м	48	47,5	47,5	48	47,5	47,5	48	47,5	48	48
$H_{4к}$	м	46	46	45,5	46	45,5	46	46,5	46	46	46,5
$H_{5к}$	м	44	44	43,5	44	43,5	44	44	44	44	44
l_3	м	14	15	19	16	22	19	21	18	20	17
φ	разів	1,4	1,6	1,6	1,7	2	1,9	2	1,7	2	1,8

n_0	шт	1	2	3	2	1	3	2	1	3	2
L	м	150	200	300	400	500	600	700	800	900	1000
φ_2	разів	1,1	1,2	1,4	1,2	1,1	1,15	1,25	1,35	1,4	1,2
l_4	м	140	160	170	130	120	140	150	160	170	180

—